

Edukacja terenowa jako profilaktyka syndromu deficytu natury

Bogdan Ogrodnik/Maja Głowacka

W DZIAŁ STRONĘ
eko.edu.pl

Współczesne trendy i badania

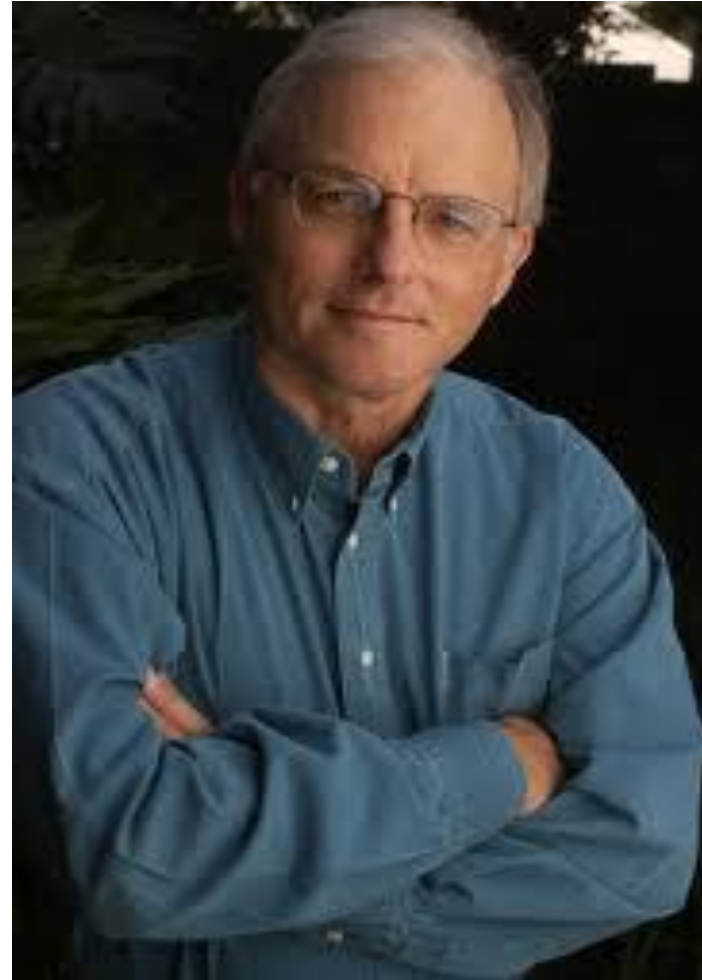
Zróżdła

Początek

Pewnego razu...

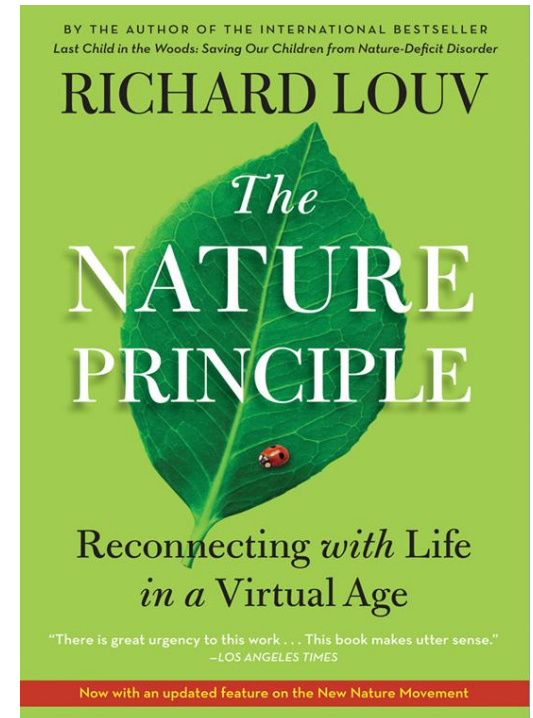

Sformułowanie „Syndrom braku kontaktu z naturą” czy też „Syndrom deficytu natury” wprowadził po raz pierwszy Richard Louv, amerykański pisarz, eseista, dziennikarz.

W 2005 roku Louv wydał książkę pt.:
„Ostatnie dziecko w lesie. Ocalić nasze dzieci przed Syndromem Deficytu Natury”.

W 2011 roku ukazała się druga książka:
„Zasady natury. Przywrócenie kontaktu z Życiem w wieku wirtualności”.

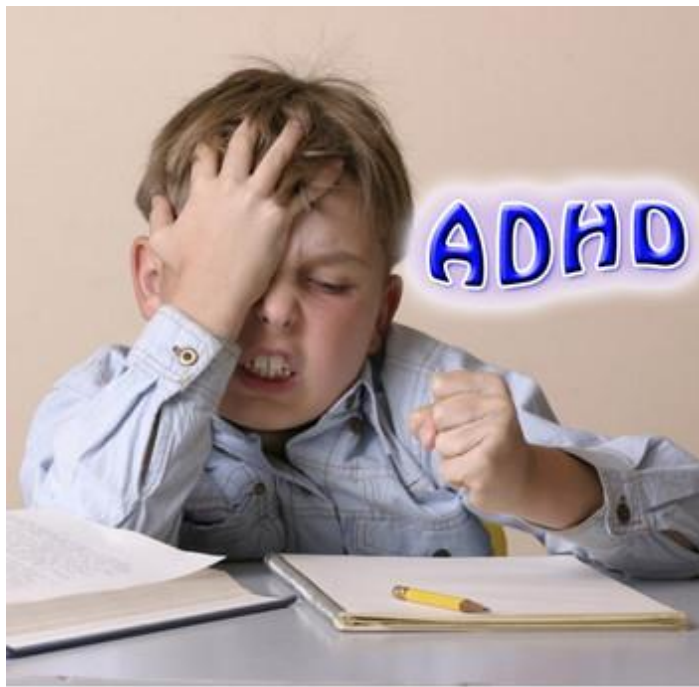
Co takiego ważnego powiedział Richard Louv ludziom XXI wieku żyjącym w krajach Zachodu?

Wysunął przypuszczenie, że wzrastająca liczba dysfunkcji rozwojowych w sferze psychosomatycznej może mieć swe ważne źródło w bardzo ograniczonym lub zupełnym braku kontaktu dzieci z naturą.

Przykłady dysfunkcji rozwojowych

- Problemy z nauką (np. dysleksja, dyskalkulia, dysgrafia)
- Problemy z komunikacją
- Zaburzenie w spektrum autyzmu - ASD
- ADD, ADHD

Problemy z koordynacją np.:

- słabe wyczucie sekwencji ruchów,
- słabe poczucie równowagi,
- problemy z orientacją przestrzenną,
- zmiany dominującej ręki;

Alergie

Nadwaga

...

Epidemia braku ruchu

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

Bezpieczeństwo ponad wszystko...

- Narasta histeria związana z wyolbrzymionym przez media poczuciem zagrożenia ze strony tego, co „obce”, nieprzewidywalne, nieznanne.
- Wzrosły niepomiarne standardy bezpieczeństwa panujące w instytucjach edukacyjnych.
- Powoduje to, że wyjście do najbliższego lasu czy na łąkę niemal zrównuje z „wyjazdem na safari”.
- Pojawiło się też zjawisko „kryminalizacji” relacji człowiek – przyroda. Kontakt z naturą – nawet zabawa – może naruszać jakieś domniemane przepisy, czyjeś prawo własności, itd.

Tak zwane „realia”

W DZIKĄ STRONĘ
eko.edu.pl

- ❖ Rodzice i szkoła starają się jak najlepiej przygotować dzieci do dobrego startu w dorosłe życie, czyli ... do potrzeb rynku pracy i współczesnej cywilizacji.
- ❖ Zapewniają więc im taką ilość dodatkowych zajęć, że niewiele go zostaje na swobodną zabawę.
- ❖ A i ta reszka jest coraz częściej wypełniona tym, co oferuje świat multimedialny.

Działania doraźne, objawowe tylko dla bogatych

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

Wzrostowi ilości i zasięgu dysfunkcji rozwojowych, towarzyszy wzrost różnych programów korekcyjnych i terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

Opracowano więc terapię zabawą, bajką, tańcem, ruchem, kontaktem ze zwierzętami, naturą, dźwiękiem, ciszą, muzyką, śpiewem, twórczością, pracą ogrodniczą, itd.

Wygląda na to, że życie, jakim żyli młodzi ludzie jeszcze nie tak dawno temu, było jednym pasmem działań terapeutycznych. Nic więc dziwnego, że rozwijali się prawidłowo!!

No child left inside!

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

Książki Louv'a do tego stopnia poruszyły opinię publiczną w USA, że powstał ruch społeczny.

Przyłączyło się do niego wiele organizacji ekologicznych, społecznych a nawet rządowych.

The screenshot shows the homepage of the Children & Nature Network. At the top, there is a navigation bar with links for C&NN Home, About Us, Contact Us, Sponsors, Partners, Friends, and Nature-Deficit Disorder. On the right, there are links for Account Login and Create Account. Below this is a secondary navigation bar with categories: MOVEMENT DIRECTORY, RESEARCH & RESOURCES, C&NN INITIATIVES, and NEWS LINKS. A search bar with a 'GO' button is also present.

The main header features the 'children & nature NETWORK' logo with a green leaf icon. Below the logo is the tagline: 'Together we can create a world where every child can play, learn and grow in nature.' To the right of the logo, there are social media icons for Twitter and Facebook. Further right, statistics are displayed: 118 Regional Campaigns, 194 Nature Clubs for Families, and 903 Let's G.O. 2013 Events. A large number '3,000,000' is shown, with a link to 'Kids & Youth Connecting to Nature Annually' and a link to 'Read the 2011 Report'.

The central banner features a world map with several photos of children and adults in nature. The text reads: 'We are the Children & Nature Movement So are you. WORLDWIDE introducing C & NN'. To the right of the banner are three green buttons: 'SIGN UP Receive the Newsletter', 'CONNECT Join the Community', and 'DONATE Invest in the Future'. Below these is a red box with the text 'NNM THE NEW NATURE MOVEMENT'.

Below the banner are three main content sections: 'LEADERSHIP', 'NEWS CENTER', and 'ACTION ALERTS'. The 'LEADERSHIP' section includes 'Columns by Richard Louv view all >' and 'THE WONDER BOWL: Ten Spring and Summer Nature Activities for Kids and Adults' with a photo of Richard Louv. The 'NEWS CENTER' section includes 'Recent News view all >' and 'Hitting the Wellness Trail' with a photo of a child and text about Marc Gorelick. The 'ACTION ALERTS' section includes 'CLIF KID BACKYARD GAME OF THE YEAR' with a photo of a game box and text about a \$10,000 scholarship.

Badania naukowe

Szybko rośnie liczba doniesień naukowych o fatalnych konsekwencjach braku kontaktu z naturą dla psychofizycznego rozwoju dzieci i młodzieży

DOCUMENTS

RESEARCH

- Abstracts
- Special Reports & Collections
- Studies & Surveys

PUBLICATIONS

PRESENTATIONS

About Research & Publications

Natural Leaders Tools Documents

Worldwide Documents

Let's G.O.! Resources™

NEW from C&NN:

Nature Clubs for Families Tool Kit 家庭自然俱乐部百宝箱 [Traditional Chinese]

C&NN Nature Clubs for Families Tool Kit: Do It Yourself! Do It Now! provides inspiration, information, tips and resources for those who are—or who might be—interested in creating a Nature Club for Families.

[+] read online [+] download now

RESEARCH:

Abstracts: C&NN abstracts include an executive summary of each research report; full citation; and a PDF if available, or a link to each study in its entirety, or contact information if the study is not available online. Some are reports of individual studies in the form of original research; others are a synthesis of reports of various studies.

[view](#) | [download](#)

Children & Nature Worldwide: An Exploration of Children's Experiences of the Outdoors and Nature with Associated Risks and Benefits

[view](#) | [download](#)

C&NN Research and Studies: Volume One February 2007

[view](#) | [download](#)

C&NN Research and Studies: Volume Two June 2007

[view](#) | [download](#)

C&NN Research and Studies: Volume Three September 2008

[view](#) | [download](#)

C&NN Research and Studies: Volume Four September 2009

Special Reports & Collections: The following reports and collections are a synthesis of selected research and studies that focus on specific areas of interest. These studies, along with others, were originally published as part of C&NN's five volumes of annotated bibliographies of research and studies listed above.

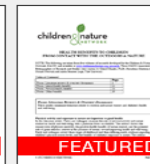
[view](#) | [download](#)

Children's Nature Deficit: What We Know—and Don't Know

[view](#) | [download](#)

Children's Contact with the Outdoors and Nature: a focus on Educators & Educational Settings

[view](#) | [download](#)

Health Benefits to Children from Contact with the Outdoors and Nature

Stan obecny ruchu społecznego

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

MOVEMENT DIRECTORY

RESEARCH & RESOURCES

C&NN INITIATIVES

NEWS LINKS

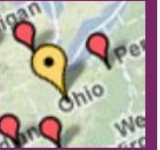
ABOUT US

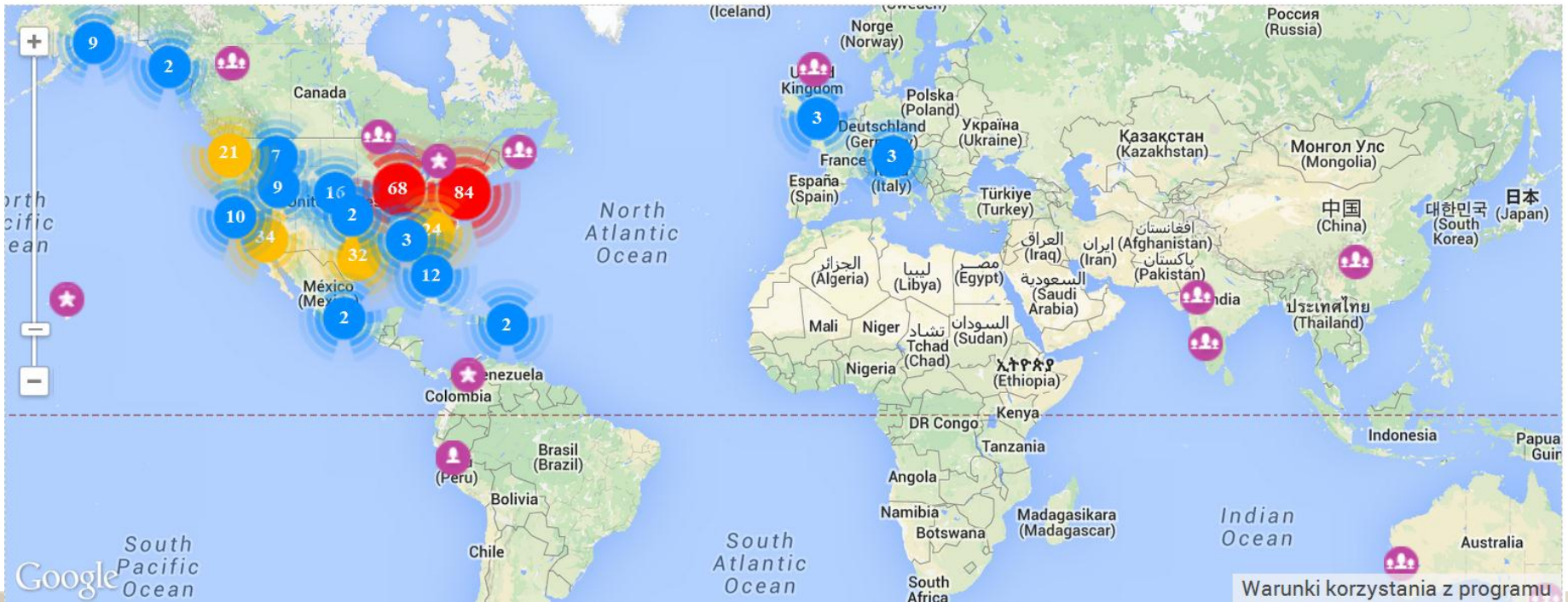
site search

MOVEMENT DIRECTORY [BETA]

find Campaigns, Clubs & more

- Campaigns
- Nature Clubs
- Natural Leaders

Siły życia są wielkie...

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

Okazuje się, że dzieci stosunkowo szybko odnajdują w sobie potrzebę kontaktu z przyrodą, naturalnym ruchem, przygodą.

Wystarczy „zwykły kawałek” przyrody, czy wręcz tzw. nieużytek tuż za miastem a nawet w jego obrębie.

... ale i delikatne !

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

Wspinając się na drzewa,
wąchając kwiaty, tropiąc
leśne zwierzęta, słuchając
szumu drzew i
przeczekując deszcz pod
dębem ...

...dzieci dostarczają ciału i
psychice tego, czego ono
właśnie w tym momencie
swego rozwoju
najbardziej potrzebuje.

Czy wystarczy aby
przeciwstawić się wpływowi
technokratycznej cywilizacji?

- Od mniej więcej 2,5 miliona lat aż do okresu sprzed 10 tysięcy lat **100 tysięcy pokoleń ludzi** adaptowało się do środowiska przyrodniczego (epoka łowiecko-zbieracka),
- Przez 10 tysięcy lat **400 pokoleń** adaptowało się do środowiska rolniczego;
- Od zaledwie **10 pokoleń** adaptujemy się do środowiska przemysłowego, technicznego;
- W trakcie **jednego pokolenia** jesteśmy zmuszeni do adaptacji do środowiska cyfrowego, wirtualnego.

Czy współczesna edukacja uwzględnia rzeczywiste tj. wynikające z historii naszego gatunku potrzeby adaptacyjne młodego organizmu?

Hipoteza struktur świadomości nabytych w trakcie rozwoju społecznego (Jean Gebser)

Struktura archaiczna - o nieokreślonej, mglistej zawartości, obecne w niej są pierwotne popędy, impulsy, skłonności, dominuje somatyczność, bezpośrednia obecność środowiska w organizmie, jest to warstwa prelingwistyczna i nieświadoma

Struktura magiczna - nie-refleksyjna i nastawiona na kolektywność, jest zdolna do synchronizacji z innymi podmiotami (jak ludzie, zwierzęta, natura) oraz do mimesis, istotna rola przypisana jest rytmom i dostrajaniu się, np. emocjonalnemu, np. w trakcie rytuałów;

Struktura mityczna - pozwalająca uczestniczyć w przeszłości własnej, grupowej, plemiennej oraz całego środowiska, uczestnictwo to podbudowane jest emocjonalnie i werbalnie, ale nie intelektualnie. Mity wyznaczają pozycję człowieka w świecie, mówią kim jesteśmy i co jest ważne;

Struktura racjonalna - dokonująca obiektywizacji, umożliwia krytykę i wyciąganie wniosków, analizuje, abstrahuje, wyjaśnia i sprawdza poprawność wyjaśnień, zdolna do refleksji i metarefleksji; jej wytworami są filozofia, nauka, technika;

Wyłaniająca się struktura integralna - umożliwiająca zespolenie wcześniejszych warstw umysłu z warstwą mentalną, umożliwia to filozofia w jej funkcji syntezy wyników analiz, a także sztuka i duchowość. Warstwa ta umożliwia ponowną auto-identyfikację i odnalezienie swojego miejsca w świecie.

PRACOWNIA EDUKACJI ŻYWEJ

Social stuff:

type your search here

O NAS »

PROGRAMY EDUKACYJNE »

INSPIRACJE »

WSPÓŁPRACUJEMY

KONTAKT »

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

W poszukiwaniu przygody zwanej Życiem :))

www.pez.org.pl

Spróbujmy raz jeszcze ...

W DZIKA STRONĘ
eko.edu.pl

Edukacja to:

- Proces (?)
- Adaptacji (?)
- Człowieka (?)
- Do właściwych mu środowisk (?)

Obecnie najbardziej zagrożony jest proces psychofizycznej adaptacji dzieci i młodzieży do:

- środowiska przyrodniczego (syndrom deficytu natury)
- środowiska zdrowych związków międzyludzkich (atomizacja społeczna).

Sieć życia budują organizmy i zachodzące między nimi związki.

Chcąc wzmacniać sieć życia poszukujemy efektywnych sposobów :

- włączenia relacji z przyrodą w rozwój młodego człowieka (np. edukacja terenowa)
- włączenia młodego człowieka w czynną ochronę procesów przyrodniczych
- tworzenia rodzinnych grup wsparcia i rozwoju

Potrzebne są programy edukacyjne, które zapewniają długofalowy, cykliczny kontakt dzieci z naturą. Kontakt, który harmonijnie zaspokaja potrzeby:

- orientacji w świecie,
- rozjaśnienia swojej własnej egzystencji,
- przekraczania swoich ograniczeń czyli rozwoju

Podczas takich zajęć dzieci i młodzież poznają przyrodę wszystkimi zmysłami, uczą się jej, badają, rysują, spotykają się z tym, co niezaplanowane, filozofują, poznają siebie i uczą się być z innymi.

Wszystkie te aktywności powinny być powiązane w taki sposób, aby efekt poznawczy, rozwojowy i profilaktyczny był jak największy w zadanych ramach czasowych.

Dziękuję za uwagę!!

